

Tentoonstellen

Handleiding en checklist

Een tentoonstelling behelst vele facetten: presentatie, productie, vervoer, verzekering, op- en afbouw, vergoedingen, auteursrechten enz. Wanneer kunstenaars hun werk tentoonstellen in een tentoonstellingsorganisatie, is het belangrijk dat beide partijen duidelijke afspraken maken en vastleggen in een schriftelijke overeenkomst. Bij misverstanden of als iemand de afspraken niet nakomt, biedt de overeenkomst houvast. Zowel de kunstenaar als de organisatie kunnen dan teruggrijpen naar de overeenkomst en de andere partij wijzen op zijn of haar verantwoordelijkheid.

Onderhandelen als gelijke partijen

Het uitgangspunt is dat de kunstenaar en de organisatie elkaar nodig hebben en daarom als gelijke partijen over de afspraken onderhandelen. Zowel voor de organisatie als de kunstenaar is het belangrijk om tentoon te stellen. Tips en tricks nodig bij het onderhandelen? Klik door naar deze tool.

Vergoeding

Het is belangrijk dat kunstenaars vergoed worden als zij werk verrichten voor een organisatie. Net zoals het personeel van de organisatie heeft de kunstenaar ook recht op een vergoeding. Als de kunstenaar bijvoorbeeld gedurende een aantal dagen meewerkt aan de opstelling van de tentoonstelling kan hij of zij een loon vragen. De gesubsidieerde organisaties worden door de overheid trouwens verplicht om hun kunstenaars [volgens de cao te vergoeden](#). Idealiter wordt er zowel een loon (of fee) als een productiebudget voorzien, en zijn beide vergoedingen duidelijk van elkaar gescheiden. Soms kan de kunstenaar ook een vergoeding vragen voor het 'lenen' van zijn werk: dat is dan bruikleen.

Daarnaast kan de kunstenaar ook andere vergoedingen vragen aan de organisatie: een vergoeding voor materiaal-, verplaatsings- en verblijfskosten en auteursrechten (zie handleiding auteursrechten). Het is eveneens belangrijk daarbij een onderscheid te maken tussen loon en bruikleen. De ontwikkeling van hangrecht kan hier op termijn een antwoord op bieden.

De overeenkomst en het bruikleenformulier

Maak gebruik van de modelovereenkomsten of pas ze aan tot een eigen contract. Om misverstanden te vermijden bij eventuele schade aan de kunstwerken is het aangewezen om in een apart bruikleenformulier de staat van de kunstwerken te beschrijven en richtlijnen mee te geven over de montage, bewaring, bewaking en het onderhoud van de kunstwerken.

Wat moet je afspreken en in de overeenkomst opnemen?

Het is nodig dat beide partijen de mogelijkheden bespreken en duidelijke afspraken maken of onderhandelen.

Denk daarbij aan volgende zaken:

1 Deadlines, de periode en plaats van de tentoonstelling en de bewaring van de werken

- ✓ Geef van aan het begin van de samenwerking een duidelijke agenda met deadlines mee.
- ✓ In welke ruimte heeft de tentoonstelling plaats?
- ✓ Wanneer start en eindigt de tentoonstelling?
- ✓ Welke dagen/uren kan men de tentoonstelling bezoeken? Is er permanente bewaking aanwezig?

2 Hoe gebeurt de op- en afbouw van de tentoonstelling?

- ✓ Wanneer en door wie wordt de tentoonstelling opgebouwd en afgebroken?
- ✓ Kunstenaars die meewerken bij op- en afbouw kunnen daarvoor een vergoeding vragen aan de organisatie. Ze kunnen daarvoor tijdelijk in dienst genomen worden door de organisatie, werken via een SBK of de organisatie een factuur bezorgen indien ze als zelfstandige werken.

3 Hoe gebeurt het transport en de levering van de kunstwerken?

Normaliter zorgt de organisator/galerie voor de verpakking en het transport van de kunstwerken. De organisator is dan ook aansprakelijk bij schade. Als de kunstenaar zelf voor het transport zorgt, kan hij/zij daar een vergoeding voor vragen aan de organisatie. Hij/zij is dan wel zelf aansprakelijk bij schade. Spreek duidelijk af wanneer de werken worden opgehaald en teruggebracht.

4 De auteursrechten

Als een kunstenaar zijn/haar werken tentoonstelt in de organisatie geeft hij de organisatie de toelating om zijn/haar werk aan het publiek te tonen. De kunstenaar kan daar een (auteursrechten)vergoeding voor vragen.

5 Hoe gebeurt de promotie en publiciteit van de tentoonstelling?

- ✓ Normaliter zorgt de organisator voor de promotie en de publiciteit. Het is als kunstenaar belangrijk dat je goed weet hoe de promotie eruitziet. Het is immers jouw tentoonstelling.
- ✓ De organisator kan zich baseren op beeldmateriaal van de kunstenaar. De kunstenaar kan echter geen auteursrechten vragen op de beelden van zijn/haar kunstwerken die voor het publiciteitsmateriaal worden gebruikt.
- ✓ Is er tekstmateriaal? Spreek af of de kunstenaar zelf materiaal kan aanleveren, wat de deadlines daarvoor zijn en hoe de controle op het materiaal plaatsvindt.
- ✓ Bespreek of de organisatie een vernissage, finissage of Q&A-momenten organiseert.
- ✓ Bespreek of de kunstenaar wordt vergoed voor de prestaties die van hem/haar gevraagd worden ter promotie van de tentoonstelling.

6 Een eventuele publicatie van de tentoonstelling

Als de organisatie een publicatie over het werk van de kunstenaar uitgeeft bespreken beide partijen best op voorhand een aantal zaken. Wat is de bijdrage van de kunstenaar aan de publicatie en wordt daarvoor een vergoeding voorzien? Wordt er een auteursvergoeding betaald aan de kunstenaar voor het tonen van zijn beeldmateriaal in de publicatie? Als kunstenaar is het belangrijk dat je goed weet hoe de publicatie er zal uitzien (het gaat immers over jou) en dat je een aantal gratis exemplaren ontvangt.

7 Bewaring, bewaking, onderhoud en verzekering van de kunstwerken

De organisatie is verantwoordelijk voor de kunstwerken. Zet dan ook duidelijk in de overeenkomst dat ze verantwoordelijk is voor de bewaring, de bewaking en het onderhoud ervan. Spreek af of de organisatie een verzekering afsluit zodat de kunstenaar vergoed wordt als er schade is aan de kunstwerken of als ze gestolen worden. Voor het afsluiten van zo'n verzekering is het belangrijk dat de kunstenaar de correcte waarde van de kunstwerken opgeeft.

8 Werk in opdracht

Als de kunstenaar een werk in opdracht van de kunstorganisatie maakt, krijg hij/zij een productiebudget ter beschikking. Zet duidelijk in de overeenkomst hoeveel productiekosten (effectieve uitgaven om het werk te maken) de kunstenaar krijgt. Omdat de kunstenaar tijd investeert in de creatie van het kunstwerk, kan hij/zij ook een loon vragen. Hij/zij kan tijdelijk in dienst genomen worden door de organisatie, werken via een SBK of de organisatie een factuur bezorgen indien hij/zij als zelfstandige werkt.

9 Afgelasting van de tentoonstelling – verbreking van de overeenkomst

Het kan gebeuren dat de tentoonstelling afgelast wordt. Spreek duidelijk af wat er gebeurt als de tentoonstelling wordt afgelast. Is er een schadevergoeding verschuldigd? Wat als er sprake is van overmacht? Wat beschouwen we als overmacht? Probeer alle mogelijke annulatiegronden in kaart te brengen en telkens te bepalen hoe organisatie en kunstenaar daarmee om zullen gaan. Wordt er een schadevergoeding betaald? Wat met reeds gemaakte kosten, wat als de kunstenaar geen subsidie krijgt waardoor hij/zij niet kan deelnemen aan de tentoonstelling of als de organisatie de werken onmogelijk kan verzekeren...?

10 Artistieke mandaat en curatorische samenwerking

Wie beslist wat er uiteindelijk kan worden getoond? Wat in geval van onenigheid? Wat als de kunstenaar niet akkoord gaat met de omstandigheden waaronder het werk wordt getoond? Wat als de organisatie het werk toch niet wil tonen? Als kunstenaar moet je altijd de mogelijkheid hebben je werk terug te trekken uit de tentoonstelling.